Lietuvos ... Biblioteka

MŪSŲ PASTOGĖ

AUSTRALIAN-LITHUANIAN WEEKLY—"OUR HAVEN" AUSTRALIJOS LIETUVIŲ BENDRUOMENĖS SAVAITRAŠTIS

Registered at the G.P.O. Sydney, for transmission by post as a news paper.

Redaktorius: Jurgis Kalakauskas

Redakcija: Lot 47 Mazarin St., Herne Bay, N.S.W.

LEIDŽIA: AUSTRALIJOS LIETUVIŲ BENDRUOMENĖS KRAŠTO VALDYBA.

PRENUMERATA

Ištisiems metams—£2.10.0.
Pusei metų—£1.5.0.
Vienam mėnesiui—4/6.
Atskiras nr. — 1/3.

N. Zelandijoje ir Anglijoje kaina ta pati. Kituose kraštuose - 6 dol. metams.

SKELBIMAI

Skelbimų kaina vienai teksto eilutei arba jos vietai—1/6.
1 colis per vieną skiltį—10/-

Nuolatiniams skelbimams teikiama nuolaida.
Už skelbimų turinį neatsakoma.

PRENUMERATA ADRESUOJAMA:
Box 4558, G.P.O.
Sydney, N.S.W.

No. 41 (287) Šeštieji metai.

SYDNĖJUS, 1954 m. spalio 13 d.

BOLŠEVIKAI STENGIASI SUSKALDYTI PABĖGĖLIUS

Pastaruoju metu bolševikai sustiprino savo veiklą, visokiais būdais viliodami tremtinius ir pabėgėlius, kad grįžtų į bolševikų okupuotąsias jų tėvynes. "Bohemija" 1954 m. rugsėjo 15 d. paskelbė straipsnį, pavadintą "Agentas Zvolskis yra mums įspėjimas," kuriame pateikia duomenų, kaip bolševikai savo propaganda stengiasi suskaldyti pabėgėlius ir juos suvilioti , kad "grįžtų namo". Ten, esą, jiems viskas būsią atleista, jei tik jie parodysią gerą valią. Per bolševikinę spaudą ir radijus panašius pareiškimus, pavaizduodami bolševikinį režimą kiek galint švelnesnėmis spalvomis, padarę ne tik buv. čekoslovakų veikėjai Lausmanas su Zvolskiu, bet ir ukrainiečių veikėjas J. Krutij, gruzinų emigrantų vadas, bendradarbiavęs su Kerenskiu ir 1954. 8. 26 grįžęs atgal, gen. Maglageridze, taip pat bulgarų egzilų veikėjai P. Trifonovas ir M. Mladenovas, kalbėje per Sofijos radiją. Visi jie tiesiogiai ar netiesiogiai stengės tremtinius įtikinėti, kad, esą, jų vieta turinti būti komunistinėse tėvynėse, kur jie neturį nieko bijoti, jei tik grįš "nusižeminę ir geros valios vedami". Laikraštis įspėja, kad tokie pareiškimai nėra atsitiktinis dalykas, bet kad juos visai sąmoningai ir apgalvotai yra paruošusi MVD centrinė, kuriai rūpi, kaip emigrantus savo tarpe dar daugiau sukiršinti vienus prieš kitus, palaužti jų vieni kitais pasitikėjimą ir "per savo į Vakarus pasiųstus agentus pravesti akciją, idant juo daugiau pabėgėlių repatrijuotų".

Kaip su Kauno hidroelektrine?

Nors jau skelbta apie "Kauno jūros sukūrimą" ir didžiulės hidroelektros stoties prie Petrašiūnų pastatymą, tačiau tos hidroelektrinės vis kaip nėr, taip nėr. Pagaliau š.m. rugsėjo 26 d. Vilniaus radijas vėl paskelbė, kad, girdi, esą jau "vykdomi paskutinieji tyrimo darbai". O netoli Petrašiūnų "toje vietoje, kur Nemuno vandenys plauna Mergelių salą, iškilo gręžimo bokštų trikampiai". Ten dirba ne tik lietuviai gręžikai, bet taip pat ukrainietė V. Zodenko, o Kauno hidroelektrinės projektą daro Maskvos inžinieriai. Naujosios gyvenvietės prie Petrašiūnų planą pagaminęs kaunietis arch. R. Maziliauskas. Tačiau kol kas "būsimosios statybos vietoje tebešeimininkauja dar hidrologai, topografai ir geologai", kurie garantuoja , kad ateity "Kaunui nebegrės potvynio pavojai ir spindės daugybė "Iljičo lempučių"

Lietuvos vasarvietės — rusams

Besibaigiant atostogoms, rugpiūčio 15 d. "Tiesos " numeryje V. Miniotas feljetone "Bonifacas Gintalas prekiauja" prabilo apie Palangą. Pasak Gintalo, šiais metais į Palangą buvo susirinkę rusai, gyvenantieji Vilniuje ir Kaune, Donbaso angliakasiai, Uralo sunkiosios pramonės darbininkai ir Maskvos mokslininkai. Palangoje buvo gausu įvairių atsibastėlių, o tetrūko tik lietuvių. Miniotas nurodo, kad Palangoje atostogaujantieji susidūrę su neįprastais ir keistais sunkumais. Jo žodžiais: "Ilgai tenka stovėti, kol gausi litrą sugižusio pieno. Liepos mėnesį net taip buvo, kad Palangoje duonos pritrūko".

Vokietijai Atsiginkluojant

Londono konferencijoje devynioms valstybėms susitarus dėl Vak. Vokietijos apginklavimo, nors dar ši sutartis ir nėra ją pasirašiusių valstybių parlamentų patvirtinta, jau kalbama, kas ir iš kur 500. 000 vokiečių rmijai vadovaus. Iš Londono atėjusios žinios kalba apie Anglijos feldmaršalą Montgomery ir generolą Hans Speidel.

Pirmasis yra iš praėjusio karo gerai pažįstamas vokiečiams, nes stovėjo šalia gen. Eisenhowerio vykdant invaziją į nacių užimtą Europą irVokietiją. Antrasis gerai pažįstamas anglams, nes II Pasaulinio karo metu, būdamas feldmaršalo Rommelio štabo viršininku, daug prisidėjo prie anglų apdaužymo Afrikoje.

Feldmaršalas Montgomery, kaip Šiaurės Atlanto Sąjungos pajėgų Europoje vyr. vado pavaduotojas, dabar vadovauja ir prižiūri apmokymą sąjungininkų karių Europoje. Gen. H. Speidel, kaip vyriausias vokiečių karinių pajėgų vadas, priklausys Montgomerio.

Pagal Šiaurės Atlanto Sąjungos nuostatus, Vak. Vokietijos karinė pramonė ir ginklų gamyba bus NATO kontrolėje.

Vokietija turės teisės gaminti atominius, bakteriologinius ir cheminius ginklus, neturės sunkiosios karo pramonės ir yra pasižadėjusi nepanaudoti savo armijos Vokietijos sąjungimui be sąjungininkų žinios.

Dideli kiekiai moderniškų ginklų jau atplaukė laivais iš Amerikos į Vak. Vokietijos uostus. Manoma, kad pirmieji vokiečių lakūnų kadrai bus apmokyti su britų naujausiais sprausminiais naikintuvais.

"The Daily Sketch" rašo: "Montgomeris ir Speidelis Vak. Vokietijos 500.000 vyrų armiją paruoš kautynėms per dvejus metus. Aviacijos kadrų apmokymas truksiąs apie 3 metus.

"Ir tada — rašo tas pats laikraštis šita armija taps baisia karo mašina, kuri, atsidūrus neatsakingose rankose, galėtų sudaryti neįsivaizduojamą grėsmę taikai".

Kad išvengus šitos rizikos, gen. Speidelis Vak. Vokietijos karinėms pajėgoms vadovaus iš savo vyr. būstinės Paryžiuje.

Amerikiečių gen. Grunther, kuris šiuo metu yra vyriausias sąjungininkų karinių pajėgų vadas Europoje, pareiškė, kad Sovietų Sąjungos puollimą Europoje būsią įmanoma sulaikyti tada, kai bus apginkluota Vak. Vokietija. Taigi, Vak. Vokietija jau ginkluojasi.

Vak. Vokietijos opozicija nerodo didelio entuziazmo Londono Konferencijos nutarimui apginkluoti Vak. Vokietiją. Opozicijos vadas pareiškė, kad sąjungininkai pirmiausiai turėtų dėti visas pastangas Vokietiją sujungti.

Vak. Vokietijos Darbininkų Unijų Kongrese, didele persvara balsų buvo pasisakyta prieš Vak. Vokietijos apginklavimą pagal Londono konferencijos priimtąjį planą. Kongresas pasisakė prieš apsiginklavimo programos vykdymą tol, kol nebus išnaudotos visos galimybės Vakarų ir Rytų Vokietijai sujungti.

Iš Bonnos pranešama, kad nepalankūs pasisakymai dėl Vak. Vokietijos apginkllavimo nesutrukdysią dr. Adenauerio vyraiusybei kietijos apsiginklavimo nesutrukdy- Vak. Vokietija įsijungs Europos gynybon su 12 divizijų, nes Žemieji parlamento rūmai pereitą savaitę jau patvirtino Londono planą.

KODĖL NEPUOLAMA FORMOZA?

Komunistinės Kinijos vadai, vadukai ir kareiviai pereitą savaitę šaukė: "Laisvė Formozai". Kom. Kinijos min. pirm. Chou En-lai pakartotinai pareiškė, kad Formoza, kaip dalis Kinijos teritorijos, bus išlaisvinta iš nacionalistų teroro ir prijungta prie Kinijos liaudies respublikos. Anglijos darbiečių vadas ir opozicijoso lyderis Atlee, grįžęs iš savo kelionės po Sov. Sąjungą ir Kom. Kiniją, taip pat vienoje kalboje prasitarė, kad Formoza turi būti atiduota Kinijos komunistams. Lygiai taip kalbėjo ir Rusijos kom. partijos generallinis sekretorius Kruščevas, besisvečiuodamas Pekine, Kinijos tautos dienos iškilmių metu. Yra ir daugiau šitaip galvojančių ir kalbančių, bet kalbomis Formoza, atrodo, nepasiseks "išlaisvinti".

Kinijos nacionalistai Formozoje ir gretimose salose turi apie 6-700. 000 gerai ginkluotų vyrų. Aplink Formozą plaukioja stiprus Amerikos karo laivynas pasiruošęs pasitikti komunistų invaziją ir turi aiškų įsakymą šaudyti į užpuoliką. Šitą įsakymą dar 1950 metais davė prezidentas Trumanas, jį patvirtino ir prezidentas Eisenhoweris.

Amerikos karo laivyno kalbėtojas pareiškė, kad šitas įsakymas reiškia, jog septintoji flotilija, komunistams mėginant invaziją "pasipriešins visa savo jėga". Ir jeigu šios flotilijos vadas nuspręs, kad komunistų oriniai puolimai ant Formozos, arba ant Pascadores salų (50 įvairaus didumo salų grupė) esančių apie 30 mylių į pietų vakarus nuo Formozos ir valdomų Kinijos nacionalistų, yra mėginimas padaryti invaziją iš oro, jis gali pasielgti taip, kaip jam atrodys reikalinga. Šitai reiškia, kad admirolas Alfred Pride turi pilnus įgaliojimus vietoje nuspręsti, kokių priemonių reikia griebtis užpuolikui sudrausti. Jis tokiu atvėju galės duoti įsakymą, jo žinioje esančiam oro laivynui bombarduoti Kom. Kinijos karines bazes Kinijos žemyne.

Suprantama, tuo atvėju, jeigu septintosios flotilijos nepakaktų, Amerika pasiųs daugiau laivų ir lėktuvų.

Lėktuvnešis "Midway" ir 16 laivų naikintojų papildomai į Formozos vandenis pasiųsta iš Atlanto bazių.

NORI IŠLAISVINTI KINIJĄ

Formozoje įvykusiame kariuomenės parade, generalisimas Chiang Kai-šekas pareiškė, kad Nacion. Kinija turinti pakankamai jėgų ir yra pasiruošusi išlaisvinti kinų tautą iš komunistų tironijos. Ta diena artėjanti ir kinų tautos viltys išsipildysiančios.

ŠNIPAI DIRBA

ŠNIPINĖJIMO AFEROJE PRANCŪZIJOJE APKLAUSINĖJAMI AUGŠČIAUSI KOM. PARTIJOS VADAI

Ryšium su šnipinėjimo aferos atidengimu Prancūzijoje, tardymui buvo iškviestas Prancūzijos komunistų partijos vadas Jacques Duclos. Karinis tribunolas apklausinėjimui buvo iškvietęs Eamanueli D'astier de la Vigerie, prokomunistinio Paryžiaus laikraščio "Liberation" direktorių.

Komunistinis žurnalistas Andre Baranes, kuris jau pereitą savaitę prisipažino karines valstybės paslaptis pardavinėjęs "svetimos valstybės" agentams, dirbo šitame laikraštyje. Šis vyrukas dabar sėdi kalėjime ir išdavinėja savo bendradarbius.

Buvo tardomi taip pat Populiariųjų respublikonų partijos vadas Pierre Henri Teitgen, ir Radikalų partijos vadovaujantis politikas Andre Hugues, kuris savo namuose slėpė Baranes, kada šis pasisakė, jog jo "gyvenimas yra pavojuje".

Šita šnipinėjimo afera, kurioje įveltas ir Paryžiaus policijos šefas Dides, sakoma, esanti didžiausia pokario Prancūzijoje.

131 KOMUNISTĄ PASIUNTĖ Į KALĖJIMĄ

Turkijos kariuomenės teismas, kaip pranešama iš Istambulo, nuteisė 131 komunistą kalėti nuo 5 mėn. iki 10 metų. Byla tęsėsi metus laiko ir iš 167 tik 36 buvo išteisinti. Nuteistieji pakaltinti organizavę komunistinį perversmą, tikslų nuversti valdžią.

JIS ŽINOJO DIDŽIAUSIAS PASLAPTIS

Iš Vašingtono pranešama apie suėmimą Joseph Sydney Peterson, 40 m. amžiaus, Tautinės slaptosios tarnybos tarnautojo, kuris nuo 1948 iki 1952 m. "nuglemždavo" slaptų krašto gynybos dokumentų, labbai svarbių Amerikos gynybai. FBI atsisako nurodyti aną "svetimą valstybę", kuriai šie dokumentai buvo perduoti.

Peterson dirbo įstaigoj, kuri yra labiausiai "paslaptinga" Amerikoje, ir kurios biudžetas visiškai nediskutuojamas Kongrese. Petersonui gręsia 10 metų kalėjimas ir 10.000 dolerių piniginė bauda.

●

Spalio 10 d. 37 jūrininkai nuskendo arba buvo šarkų suplėšyti, kada amerikiečių prekybinis laivas "Mormackite" sudužo ir nuskendo Virginijos pakrantėje.

A.L.B. KRAŠTO VALDYBOS VICEPIRMININKUI

Baliui Barkauskui ir Poniai,

jų mylimai dukrelei mirus, nuoširdžią užuojautą reiškia

ALB KRAŠTO VALDYBA

TFA AUSTRALIJOJE SEKRETORIUI

Baliui Barkauskui ir Poniai,

dukrelei Rūtai — Reginai mirus,

nuoširdžią užuojautą reiškia

TAUTOS FONDO ATSTOVYBĖ

Mirė ats. gen. Vl. Nagius

Willoughby miestelyje (Amerikoj) mirė sulaukęs 74 metų amžiaus ats. gen. Vladas Nagius — Nagevičius, Lietuvos karinės sanitarijos organizatorius ir jos ilgametis viršininkas, karo invalidų Melbourne ir pastaruoju metu ne šefas. Palaidotas Clevelando kapinėse. Prie kapo kalbas pasakė Clevelando LB apylinkės pirm. St. Barzdukas, buv. krašto apsaugos min. ats. pulk. Žukas, prof. K. Oželis ir visa eilė kitų. Laidotuvėmis rūpinosi Clevelando lietuvių bendruomenė ir atsargos karių sąjunga "Ramovė". Clevelande yra palaidotas ir pirmasis Lietuvos prezidentas A. Smetona.

Diplomatinė veikla

Dipl. Šefas St. Lozoraitis, išbuvęs Strasburge rugsėjo 12-18 d.d., kartu su Lietuvos atstovu Prancūzijoje dr. S.A. Bačkiu padarė ta proga vizitus Europos Tarybos gen. sekretoriui L. Marchaliui ir visai eilei kitų pareigūnų, aplankė Strasburgo burmistrą ir "Dernieres Nouvelles d'Alsace" redaktorių J. Knittelį, Laisvosios Europos Kolegijos vadovybę, kolegijos lietuvių grupę ir kt. Pasimatyta taip pat su Specialiosios Komisijos Ginti Interesams Tautų, kurios nėra atstovaujamos Europos Taryboje, pirmininku švedų senatorium K. Wistrandu, tos komisijos vicepirmininku E. Pezet, belgų ssenatorium E. de la Valle Poussin, Centro ir Rytų Europos Komisijos pirmininku, konferuota su baltų diplomatais ir kt.

JAU PASIRODĖ "ATOLAS"

LKF Australijos Valdyba jau išleido LKF metraštį "ATOLAS". Tai labai įdomus leidinys, kuriame į mus prabyla iš kapų V. Krėvė — Mickevičius ir dr. Vydūnas. Melbourne gyvenąs arch. V. Žemkalnis nukelia mus į Vytautinę epochą ir supažindina su L. Stuoka — Gucevičium. Prof. M. Biržiška taria svarbų žodį Australijoj gyvenantiems tautiečiams, A. Karazijienė atveria duris į nuostabų V. Krėvės kūrybos pasaulį ir į M. Biržiškos gyvenimą, A. Zubras nušviečia rašytojo Pulgio Andriušio kūrybą, o laureatas Pulgis Andriušis prabyla į mus gyvu vaizdeliu "Kaunas buda". Spaudos atgavimo sukakties proga P. Abelkis rašo vaizdelį iš spaudos draudimo laikų ir dipl. inž. V. Civinskas supažindina mus su prof. Stp. Kolupailos gyvenimu ir darbais. Dailininkai Telesforas Valius, A. Rūkštelė ir Adolf. Vaičaitis rašo dailės temomis. A. Krausas supažindina su nuostabiu Vydūno gyvenimu ir darbais. J. Kardelis gvildena LKF problemas bei J. Meliūnas aprašo LKF veiklą Australijoje. Leidinys papuoštas dailininkų T. Valiaus, T. Zikaro, A. Vaičaičio ir V. Simankevičiaus paveikslais. Leidiny gausu iliustracijų: dr. Vydūno pomirtinė kaukė ir jo dienoraščio fragmentai, Barboros Radvilaitės, Stuokos — Gucevičiaus portretai ir visa eilė paveikslų architektūrai nušviesti.

LKF metraštis "ATOLAS". Redagavo A . Krausas bendradarbiaujant A. Karazijienei ir A. Zubrui. 1954 m. Melbourne, LKF Australijos Valdyba. Tiražas 200 egzpl., 240 pusl. Kaina Australijoje 1 svaras, kitur 3 dol. Gaunama: pas leidėją — redaktorių: A. Krausas, 4 Grandview Ave., Maribyrnong, Vic. Australia.

PETROVO ŠNIPINĖJIMO ISTORIJA

Daugiau kaip du mėnesius trukusi Petrovo, buv. Sov. Sąjungos ambasados III sekretoriaus ir MVD šefo Australijoje, aiškinamoji byla, kurioje Karališkoji Komisija apklausinėjimus vykdė Canberroj, Melbbourne ir pastaruoju metu Sydnėjuje, užbaigė vieną fazę — nustatytas dokumento "J" autorius.

Dokumente "J" buvo kalbama apie JAV "invaziją" į Australiją ir prirašyta kitokių dalykų, liečiančių užsienio ir vidaus politiką. Šitas dokumentas buvo suredaguotas ir parašytas Sovietų Sąjungos ambasadoje Canberroje. Niekas neprisipažino šitą dokumentą rašęs

Advokatas Hill ir dr. Évattas teigė, kad dokumentas "J" esąs falsifikuotas ir jis atsiradęs, norint Darbo partiją ir opozicijos vadą sukompromituoti. Karališkoji Komisija, išklausiusi ilgų advokatų kalbų ir visos eilės liudininkų parodymų, paskelbė, kad dokumento "J" autorius yra kom. žurnalistas Rupert Lockwood, gi kalbos apie falsifikatus, konspiraciją ir pan., esanti fantazija ir tuščiažodžiavimas. Karališkoji Komisija savo tarimus įteiks generaliniam gubernatoriui. Šiuo metu Karališkoji Komisija neposėdžiauja ir tolimesni apklausinėjimai bus pradėti spalio 18 d. Tada išgirsime naujų vardų.

●

Amerika milijardus dolerių pila į visus kraštus. Štai ir vėl pranešama, kad Europos kraštams Amerika paskyrė 2.700.000.000, kaip karinę paramą, kuri bus sutelkta ateinančių dviejų metų laikotarpyje.

●

Du jugoslavai atskridę į Austriją nusileido Gratzo aerodrome ir paprašė austrų vyriausybės politinio pabėgėlio globos.

●

Japonų spauda praneša, kad po Sovietų Sąjungoje vandenilio bombos bandomojo sprogimo, vienu metu, kada vėjas pūtė nuo Sibiro, Japonijoje lijo radijoaktyvinis lietus.

●

Portugalijos fabrikuose (Honkonge), Kom. Kinijos vyriausybės atstovai užsakė pagaminti 300.000 liemenių, kurių pagalba lengvai ginkluotas karys gali išsilaikyti kelias valandas vandens paviršiuje ir plaukti norima kryptimi. Spėjama, kad raudonieji kiniečiai liemenes apsivilks pradėdami invaziją į Formozą.

●

Olandijos vyriausybė parengė sutarties projektą, pagal kurį Amerikos karinės pajėgos Atlanto Pakto rėmuose, įsikursiančios Olandijoje. Išlaidas, susijusias su JAV karinių bazių įsteigimu Olandijoje, padengs Amerika ir Olandija.

●

Sovietų Sąjungos pasiūlytasis nusiginklavimo planas Jungtinių Tautų visumos kaip pareiškė Didž. Britanijos delegatas (Selwyn Lloyd), vertas dėmesio ir su juo susipažįstama, bet plane esą klausimų, į kuriuos dar reikia jieškoti atsakymų.

●

Pereitą savaitę iš Londono į Kom. Kiniją išskrido 20 Anglijos pramonės darbininkų unijų vadų ir mokslininkų. Jie pakeliui sustos Sov. S-goje ir Čekoslovakijoj.

●

Iš Brisbanės pranešama, kad vilna pereitą savaitę išlaikė tvirtą kainą. Nesumažėjusiomis kainomis vilnos pardavimas vyko ir Perthe.

Sveikame kūne—sveika siela

AUSTRALIJOS LIETUVIŲ SPORTO PENKMEČIO PARAIŠKOS

Pagirtinai daug rašalo ir popieriaus eikvojama mūsų jaunimo tautiškumo palaikymo baruose, tačiau ir čia, kaip tūlame kitų tremtiniško gyvenimo paraiškų fiksavime, mėgstame turimą būtį košti per pesimizmo prizmę, išgaudami tik tamsiaspalvius apsireiškimus, nesektinų pavyzdžių raizgynę. Todėl, mano galva, Vincas Kazokas str. ("Mūsų Pastogė" nr. 37 ir 39) "Jaunime, kur tu? ir "Jaunimas savu keliu", teisingai pakareipia mūsų nepaslankųjį žvilgsnį į jaunimo "paslaptingus" kelius.

★

— Australijos lietuvių visuomeninis — kultūrinis gyvenimas per pasatrąjį kurdinimosi penkmetį, lyg ir pasiekė užsibrėžtų programinių tikslų kulminacinį tašką, ir šiandien , bene, jau rodo stagnacijos ženklus bei norą kiek ilgėliau išsilaikyti šios dienos lygyje, — maždaug taip išsireiškė vienas mūsų gerb. profesorius — kultūrininkas, atsisveikindamas su Australija.

Ir ištikrųjų, čia svetur, lietuvybės išlaikymui, palyginti per trumpą laiką, sukūrėme daug įvairių organizacijų, pristeigėme savaitgalio mokyklėlių, lietuvišką spausdintą žodį skleidžia du laikraščiai, lietuvšiką dainą gaivina chorai, solistai, kvartetai, turime savo teatro grupes, dailininkų parodas, kultūros bei tautos fondus ir kitokių sambūrių. Ir visa tai pasiekta mūsų veteranų kultūrininkų dėka, bet ir jie, atrodo, jaučia bėgančių metelių naštą, garsiai ir pagrįstai sielojasi dėl savo pastangų vaisių, ieškodami kas juos pakeistų. O tas pakaitalas auga greta mūsų ir stiprėja — tai jaunimas, susibūręs į sporto klubus bei kitokias jų širdžiai artimas organizacijas. Bet jaunimas, turįs natūralaus jaunatviško veržlumo, šiandien jau neįsitelpa vien ti ksporto varžybų rėmuose. Jų fiziniai, dvasiniai, tautiniai bei kultūriniai pasireiškimai yra šakoti, kaip ir pats gyvenimas. Ir šitie jauni žmonės kartais "graso" paveržti laurus iš "senimo" visuomeninio bei kultūrinio darbo bare. Šitos paraiškos mums yra džiugios — stebėkime jas ir įvertinkime.

★

Sportininkų kalendoriuje šiemet riebiu brūkšniu pabrauktos spalio 29 ir 30 dienos. Tai datos, kada mūsų sportuojantis jaunimas suskris Melbournan — lietuvių sporto šventėn. Tikėtina, kad ir šiemet sporto šventė išeilės jau penkta, bus gražiai įterpta į vietos lietuvių gyvenimo kivirčiais suraizgytas dienas ir gal net įneš taikingos nuotaikos, pademonstruodama sektinus bendruomenės organizavimosi, sugyvenimo bei tvarkymosi pavyzdžius.

Grupinėse sporto varžybose pastebime, kad šūkis: "Vienas už visus, visi už vieną", čia pilnai reiškiasi, nes tai yra pagrindas laimėjimo. Ir kada šitai yra pagrįsta teisingu tarpusavio jungties pradu — įgalina sporto organizacijas pravesti platesniu mastu sportines varžybas, įvykdyti gausingesnius savo narių sąskrydžius. O mes žinome, kad šitas sunkiai sekasi kitoms organizacijoms. Net visus apjungiati Australijos Lietuvių Bendruomenė neįstengia sukviesti į metinius bei dvimetinius Krašto Tarybos suvažiavimus pilną sąstatą savo atstovų?!

★

Prisimenu...

Dalyvavau jaunimo susirinkime ir pobūvyje. Tai buvo metinis vietos sporto klubo susirinkimas. Jaučiausi ,lyg darbščių bitelių avilyje, — tiek čia susirinko to "pražuvusio" jaunimo, abiejų lyčių — apie 150 aktyvių klubo narių ir geras būrys svečių.

Susirinkimo darbotvarkė vystėsi maratono žingsniu. Laukiau įpirastų mūsų susirinkimuose gražbylysčių susikryžiavimo bei artimo vanojimo "deimančiukų". Bet įsitikinau netrukus — ne ten pakliuvęs.

Pirmininko ,iždininko, revizijos komisijos ir sekcijų vadovų pranešimai ,išmarginti datomis ir skaičiais, buvo trumpi. Pranešėjų žodžius iliustravo ir nedasakytas mintis papildė , čia pat ant stalo surikiuotos taurės, statulėlės, vėliavėlės ir kitoki nebylūs sportininkų veiklos liudininkai — laimėtos dovanos sporto varžybose.

Ateities darbo gairės buvo nusakytos aiškiai ir trumpai: treniruotės, varžybos (krepšinio, stalo teniso, šachmatų, lauko teniso) tarpklubiniuose susitikimuose ir su svetimaisiais; tautiniai šokiai bei kitoki lietuviški pasirodymai; Naujų Metų sutikimas, lietuviški vakarai; lietuviškiems parengimams būstinės — patalpos įsigijimas. Pabaigai priminta, kiek klubo narių apsivedė ir ištekėjo — visi, pasirodo, kūrė tik lietuviškus šeimos židinius.

Valdybos rinkimai. Na, galvojau, čia vyrukai suklups. Bet kur tau. Pasiūlyta gera kupeta kandidatų, vienas kitas lyg ir mėgino "išsibraukti", bet paaiškėjus, jog visi sportininkai dirba, mokosi ir dar į kitas organizacijas yra įsivėlę, greit buvo pabalsuota ir valdyba buvo per keleta minučių išrinkta. Ir šiandien šita valdyba dirba gražiai, visiems klubo nariams talkaujant.

★

Lietuvių sporto šventės išvakarėse, užkliuvęs Australijos lietuvių jaunimo sportinių paraiškų, norėčiau tvirtinti, kad jų pasirinktasis kelias pilnai sutampa su žemiau pateikiamomis mintimis, pasiskolintomis iš užjūrio brolių lietuviškos spaudos skilčių, būtent:

"Jei sportininkas nuoširdžiai vykdo šūkį — sveikame kūne, sveika siela — tai jų dvasia negali būti abejinga tautiniams reikalams ir jų diktuojamiems eiliniams uždaviniams. Tų uždavinių eilėje, atsižvelgiant į Pasaulio Lietuvių Bendruomenės tikslą — išlaikyti gyvą ir stiprią lietuvybę pasaulyje — yra ne vien suspietimas visų pajėgių liteuvių sportininkų į klubus ar komandas lietuviškais vardais. Reikia, kad klubuose ar komandose dvelktų tikrai lietuviška bičiulystė, tikras patriotinis entuziasmas atstovauti ir ginti savo tautines spalvas ir emblemas visur, kur tik sportinis gyvenimas suveda lietuvius į savitarpį bendradarbiavimą ir sąlytį su kitų tautų sportininkais" (J. Cizūnas).

"Sportas žmones sudrausmina, suartina, sakyt, sujungia ar bent gretina paslankumui, bičiulystei, o visų pirma jis grūdina, taigi visos bendruomenės remtinas... Grūdinkimės! Nebe už kalnų ta diena, kai visi, kas tik dolerio nesuėsti ir svetimų blizgučių neužkerėti, kas toliau mato, toliau kaip valgomojo ir miegamojo sienos, būsime pašaukti į lemiamąjį demokratijos su raudonuoju fašizmu ataskaitą, į žūtbūtinį mūšį prieš Stalino barbariją". (J. Cicėnas)

Degulių Paulius.

IR JIE SUDĖJO SAVO AUKĄ

Spalio antroji — Angelų sargų diena, Lietuvos respublikos policijos buvo pasirinkta policijos šventės diena. Tad ir noriu šia proga (tegul ir pavėluotai keleta dienų) trumpai žvilgterėti į mūsų policijos nueitą kelią, pagerbti žuvusius jos narius kovoje su Lietuvos vidaus priešais.

Lietuvos policija atsirado vos atkūrus Lietuvos nepriklausomybę ir buvo likviduota kartu su Lietuvos laisve, bolševikams mūsų kraštą okupavus. Tada Lietuvos policija buvo pakeista į "liaudies miliciją". Policijos pareigūnai buvo tuč tuojaus atleisti iš pareigų, arba suimti ir sugrūsti į kalėjimus, ištremti ar išžudyti. Vokiečių okupacijos laikotarpis Lietuvos policijos gretas vėl smarkiai praretino.

Išvijus iš krašto bolševikus, tiesa, vokiečiai leido lietuviškajai policijai atsikurti. Bet karo audroj suformuoti policijos kadrai, po patirtų nuostolių sovietinės okupacijos metu, niekada nepasiekė to lygio, koks buvo nepriklausomybės metais. Į policiją atėjo daug naujų, neparuoštų ir dažnai netinkamų šiai tarnybai žmonių. Karo sąlygose kai kurie naujieji policijos pareigūnai elgėsi daugiau savo asmeninės naudos jieškodami, ne tautos gerovės žiūrėjo. Šitas laikotarpis daug dėmių Lietuvos policijai paliko.

Nepriklausomybės metu Lietuvos policija buvo gerai organizuota, tinkamai paruošta ir visiškai atitiko kitų Europos valstybių lygį.

Policijos departamento vadovybėje (Vidaus Reikalų Ministerijos žinioje), veikė šios policijos tarnybos: viešoji, pasienio, kriminalinė, valstybės saugumo, geležinkelių, savivaldybės, vandens kelių, orinio susisiekimo, judėjimui tvarkyti ir mažamečių nusikaltimams tirti. Be to, dar raitoji policija — rezervas.

Kaune buvo europiško masto kriminalistikos laboratorija, augštesnioji policijos mokykla kadrams ruošti, policijos orkestras, kurio koncertus dar daugis ir šiandien prisimename. Policija turėjo savo laikraštį, sporto klubą, taupomąją — skolinamąjų kasą su centru Kaune ir skyriais visuosę apskr. miestuose. Palangoje teikė poilsį ir taisė pairusią sveikatą policijos sanatorija.

Pastaraisais nepriklausomo gyvenimo metais į policiją priimant buvo reikalaujama keturių klasių gimnazijos (daugumas policininkų buvo augštesnio bendrojo išsilavinimo), bent jaun. puskarininkio laipsnio, atitinkamo ūgio, sveikatos ir gero elgesio pažymėjimo. Kandidatams į kriminalinę bei valstyb. saugumo policiją buvo statomi kur kas augštesni reikalavimai.

Mes dažnai savo krašte į policiją "paskersakiuodavome", kitas net pasidžiaugdavome, jei koks triukšmadaris policininkui sprandan "užblokšdavo", kitas ir tremtyje į buvusį policijos pareigūną gal nedraugiškai žiūrime. Bet blaiviai reikalą vertinant sutiksime, kad Nepriklausomos Lietuvos policija buvo ne draugas tik niekadėjui, svetimo turto grobstytojui, valstybės įstatymų laužytojui.

"Policija yra valstybės valdžios vykdomasis organas, skirtas įstatymų nustatytai valstybės bei visuomenės tvarkai palaikyti ir piliečių asmens bei turto saugumui užtikrinti."

Šito dėsnio laikosi visų kultūringų kraštų policija. Jo iš akių neišleido ir Lietuvos respublikos policija. Ji, stovėdama valstybės įstatymų ir visuomenės gerovės sargyboje, daug aukų sudėjo ir šiandien didelė dalis Lietuvos policijos šeimos narių eina sunkiu Sibiro tremties keliu.

Povilas Šauklėlis.

●

Rugsėjo 9 d. įvykęs sovietinių rašytojų sąjungos valdybos pirmasis plenumas į prezidiumą išrinko J. Baltušį, A. Gudaitį — Guzevičių, K. Korsaką, E. Mieželaitį, V. Reimerį, M. Sluckį, J. Šimkų, T. Tilvytį ir A. Venclovą. Venclova išrinktas vietoj Šimkaus sąjungos pirmininku, o valdybos sekretoriais — Mieželaitis ir Sluckis. "Pergalės" redaktorium patvirtintas J. Šimkus, o "Literatūros ir Meno" redaktorium — V. Reimeris. Sąjungos "konsultantais" paskirti J. Baltušis, A. Gricius ir E. Matuzevičius, o komisijon "jaunųjų aukléti" — Jonynas ir Blatrūnas. Sąjungos antrasis suvažiavimas į valdybą išrinko — Baltušį, Dovydaitį, Gricių, Gudaitį — Guzevičių, Jonyną, Korsaką, Mieželaitį, V. Mykolaitį — Putiną, Mozūriūną, Reimerį, Simonaitytę, Sluckį, Šimkų, Tilvytį, Venclovą ir Vienuolį — Žukauską.

Elta.

Andre Gide

SŪNAUS PALAIDŪNO GRIŽIMAS

IŠ PRANCŪZŲ KALBOS
VERTĖ VINCAS KAZOKAS

Pasikalbėjimas su jaunesniuoju broliu

Šalimais to, kurį užėmęs palaidūnas, yra dar vienas, ne visai mažas, nuogomis sienomis kambarys. Sūnus palidūnas su lempa rankoje artinasi prie lovos, kurioje ilsisi veidu nusisukęs į sieną jo jaunesnysis brolis. Jis pradeda tyliu balsu, kad nesutrukdytų, jeigu jis įmigęs.

— Aš norėčiau su tavimi pasikalbėti, mano broli.

— Kas gi tau kiludo?

— Maniau, kad tu užmigęs.

— Norint sapnuoti nebūtinai reikia miegoti.

— Tu sapnavai; ką tokio?

— Kas tau rūpi. Jeigu jau aš pats savų sapnų nesuprantu, tai, manau, ir ne tau man juos išaiškinti.

— Argi jie tokie keisti? Jeigu tu man juos papasakotum, aš pabandyčiau.

— Negi tu sapnus patsai pasirenki? Manieji yra tokie, kokie jiems patinka. Ko tu čia nori? Kam trukdai man miegoti?

— Tu gi nemiegi, ir aš ateinu su tavimi draugiškai pasikalbėti.

— Ką tu turi man pasakyti?

— Nieko, jeigu tu toks.

— Tad lik sveikas.

Palaidūnas pasuka durų link, pastato lempą ant grindų, kuri silpnai apšviečia kambarį, paskui sugrįžęs atsiséda ant lovos briaunos šešėlyje ir ilgai glosto nusigręžusią brolio kaktą.

— Tu atsakai man daug griežčiau, negu kad aš tavo broliui. Ir tačiau aš jam prieštaravau.

Užsispyrėlis vaikas skubiai atsisuko.

— Sakyk: čia tave siunčia brolis?

— Ne, mažyti, ne jis — mūsų motina.

— Aha, patsai tu nebūtum atėjęs.

— Bet aš ateinu kaip draugas.

Lovoje pusiau sėdom vaikinas įdėmiai žiūri į paklydėlį.

— Kaip galėtų kas nors iš maniškių būti mano draugas?

— Tu klysti mūsų brolio atžvilgiu...

— Nekalbėk man apie jį. Aš jo nekenčiu. Mano širdis nusistačius prieš jį, bodisi juo. Tik dėl jo aš tau taip šiurkščiai atsakinėjau.

— Kaip tai?

—To šito nesuprasi.

— Vistiek, sakyk.

Paklydėlis priglaudžia savo brolį prie savęs, ir vaikinas nebesusilaiko:

— Tą vakarą, kai sugrįžai, aš nebegalėjau užmigti. Ištisą naktį aš mąsčiau, kad aš turėjau dar vieną brolį, ir to nežinojau... Ir kaip tik dėl to man taip smarkiai plakė širdis, kai aš tave pamačiau grįžtantį namų kieme, garbe apsisiautusį...

— Ak, juk aš tada buvau vilkįs skarmalais.

— Taip, aš mačiau, bet jau kupinas garbės. Ir mačiau, ką padarė mūsų tėvas : jis užmovė ant tavo piršto žiedą, tokį žiedą, kokio neturi mūsų brolis. Nieko aš nenorėjau klausinėti apie tave, tiktai tiek žinojau, kad tu parėjai iš labai toli, ir tavo žvilgsnis prie stalo...

— Ir tu dalyvavai puotoje?

— O, aš gerai žinau, kad tu manęs nepastebėjai. Valgant tu visą laiką žiūrėjai į tolį nieko nematydamas. Gerai, kad tu antrąjį vakarą kalbėjaisi su tėvu, tačiau trečiąjį...

— Kalbėk, kalbėk.

— Ak, vis dėlto bent vieną meilų žodį tu galėjai man pasakyti.

— Tu manęs laukei?

— Ir dar kaip. Manai aš taip nekęsčiau mūsų brolio, jeigu aną vakarą tu nebūtum taip ilgai su juo kalbėjęs? Ką gi jūs galėjote vienas kitam sakyti? Tu puikiai žinai, kad jeigu nors kiek esi į mane panašus, nieko bendro su juo tu negali turėti.

— Aš jam esu padaręs didelę skriaudą.

— Iš tikrųjų?

— Ne mažesnę mūsų tėvui ir motinai. Tu juk žinai, kad aš buvau pabėgęs iš namų.

— Taip, žinau. Tai buvo seniai, tiesa?

— Maždaug kai aš buvau tavo metų.

— Taip... Ir šitą tu laikai skriauda?

— Taip, čia buvo mano kaltė ir mano nuodėmė.

— Ar tu išeidamas manei daręs bloga?

— Ne: aš jaučiau savy tarsi kokią pareigą, kad turiu išeiti.

— Kas gi įvyko po to, kad tavo tiesa pasidarė klaida?

— Aš kentėjau.

— Ir tas verčia tave tvirtinti, kad buvai neteisus?

— Ne, ne visai. Tas vertė mane apsigalvoti.

— Tu nebuvai anksčiau apsigalvojęs? Ką?

— Taip, bet mano silpnas protas nusileido įgeidžiamas.

— Kaip kad vėliau kančiai. Žodžiu, šiandie tu pareini... nugalėtas.

— Ne, ne visai taip: pasidavęs.

— Žodžiu, tu esi atsisakęs būti tuo, kuo tu norėjai būti.

— Tuo, kuo mane įtaigojo būti mano išdidumas.

Vaikinas valandėlei nutyla, paskui staiga pravirksta ir sušunka.

— Mano broli. Aš esu tasai, kas tu buvai išvykdamas. Ak, sakyk: argi kelyje tu nieko kito nesutikai, išskyrus nusivylimą? Visa, ką aš vaizduojuos anapus skirtingo, negu čia, argi tėra tik miražas? Visa, ką aš naujo savyje jaučiu, tėra tik beprotybė? Sakyk: ką gi tu tokio apviliančio sutikai kelyje? Ak, kas gi tave vertė pareiti?

— Aš praradau laisvę, kurios ieškojau. Belaisvis būdamas turėjau tarnauti.

— Aš gi šičia esu belaisvis.

— Taip, bet tarnauti blogiems šeimininkams. Čia gi tu tarnauji savo tėvams.

— Ak, tarnyba lieka tarnyba. Ar tai nėra laisvė bent pasirinkti tarnybą?

— Ir aš to tikėjausi. Toli toli, kiek mane kojos nešė, aš keliavau sekdamas savo ilgesį, kaip Saulius, sekdamas savo asiles, tačiau ten, kur manęs laukė karalystė, aš vien vargą tesuradau. Ir tačiau...

— Gal tu ėjai ne tuo keliu?

— Aš keliavau vedamas vieno vidinio balso.

— Esi tuo tikras? Ir vis tik yra dar kitų karalysčių ir šalių be karalių, kurias reikia atrasti.

— Kas tau sakė?

— Aš tai žinau. Aš jaučiu. Man vaidenasi, kad aš jau tenai viešpatauju.

— Išdidusai.

— Ak, žodis, kurį tau pasakė mūsų brolis. Ir tu. Kodėl jį man dabar pakartoji? O kad tu būtum ištvėręs savo išdidume. Tu nebūtum parėjęs.

— Tada aš nebūčiau galėjęs tavęs pažinti.

— Priešingai. Ten, kur aš tave būčiau sutikęs, tu mane būtum atpažinęs kaip savo brolį. Net man vis tebesivaidena, kad aš išeinu tavęs susirasti.

— Tu išeini?

— Negi tu dar nesupratai? Ar ne tu pats mane skatini, kad išvykčiau?

— Aš norėčiau tau sutaupyti grįžimą, bet tik tada, jeigu tau sukliudyčiau išvykti.

— Ne, ne. Šito man nekalbėk. Visai ne tai norėjai man pasakyti. Argi nesi tu taip pat išvykęs kaip užkariautojas; ką?

— Ir kaip tik dėl to mano vergystė buvo dar sunkesnė.

— Kodėl gi tu pasidavei? Buvai jau pavargęs?

— Ne, dar ne; bet aš abejojau.

— Kaip tai?

— Abejojau viskuo, pačiu savimi. Aš norėjau sustoti, kur nors pritapti. Prieglauda, kurią žadėjo anas šeimininkas, mane sugundė. Taip, dabar jau žinau: aš buvu nusilpęs.

Palaidūnas nuleidžia galvą ir rankomis uždengia akis.

— Bet iš pradžių?

— Aš ilgai keliavau per didžiulę, nepaliestą žemę.

— Dykumą?

— Ne visą laiką buvo dykuma.

— Ko tu tenai ieškojai?

Patsai nebežinau.

— Kelkis nuo mano lovos, žiūrėk ant stalo prie mano pagalvės, ten, šalia apdriskusios knygos.

— Aš matau prapjautą granato vaisių.

— Jį vieną vakarą man parnešę kiauliaganis. Tris dienas jis nebuvo grįžęs.

— Taip, tai laukinis granatas.

— Aš žinau. Jis yra baisiai kartus. Bet jaučiu, kad jeigu aš turėčiau didelį troškulį, aš jo atsikąsčiau.

— A, dabar galiu tau pasakyti: kaip tik čito troškulio aš ir ieškojau dykumoje.

— Troškulio, kurį vien tik šitas nesaldintas vaisius numalšina...

— Ne, bet reikia šitą troškulį pamilti.

— Žinai, kur jis skintas?

— Nedideliame, apleistame sode, kuris pasiekiamas prieš vakarą. Jokia siena neskiria jo nuo dykumos. Tenai tekėjo upelis. Keletas pusiau prinokusių vaisių kabojo ant šakų.

— Kokių vaisių?

— Tų pačių kaip ir mūsų sode, tik laukiniai. Ištisą dieną buvo labai karšta.

— Klausyk: ar žinai, kodėl aš tavęs šį vakarą laukiau? Prieš auštant aš išeinu. Šią naktį, šią naktį švintant... Aš jau susijuosęs savo strėnas ir šią naktį nenusivęs savo sandalų.

— Ką? Tu padarysi tai, ko aš negalėjau?

— Tu man pramynei kelią ir mintis apie tave mane stiprina.

— Man tavimi stebėtis, ir preišingai, tau mane užmiršti. Ką tu pasiimi su savimi?

— Tu gerai žinai, kad aš kaip jaunesnysis paveldėjime neturiu jokios dalies. Aš išeinu be nieko.

— Taip dar geriau.

— Ko tu ten žiūri pro langą?

— Į sodą, kur ilsisi mūsų mirusieji.

— Mano broli... (Ir vaikinas, paklęs nuo lovos, apkabina palaidūno kaklą ranka, kuri yra lygiai taip švelni, kaip ir jo balsas) — keliauk su manim.

— Paleisk mane, paleisk mane. Aš liekuos paguosti mūsų motinos. Be manęs tu būsi daug drąsesnis. Dabar jau laikas. Dangus blykšta. Eik tyliai. Eikš, pabučiuok mane, mano jaunasis broli: tu išsineši visas mano viltis. Būk stiprus. Pamiršk mane. O kad tau nereiktų grįžti... Leiskis žemyn pamažu. Aš laikau lempą...

— Ak, duok man nors ranką ligi durų.

— Būk atsargus ant pribučio laiptelių...

(Pabaiga)

Lapas po lapo

Jau įpusėjo antroji karšta vasarėlė, kaip Liet. Enc-jos redakcijoj ir spaustuvėj verda toks pat karštas darbas. Lapas po lapo, lankas po lanko lipdo tomus, kurių kiekvienas savo apimtimi lygus kelioms nemažoms knygoms.

Dar tik pereito lapkričio pradžioje pasitikome nekantriai lauktąjį pirmąjį tomą, o štai jau šiandien baigtas trečiasis. Neužtenka to, jau gera dalis paruošta spaudai ir ketvirtojo, o prof. Puzinas atsidėjęs kaupia ir tvarko medžiagą penktajam tomui. Ktevirtąjį tomą ruošia dr. J. Girnius, o trečiąjį suredągavo Pr. Čepėnas. Visus juos savo plunksna (kartais labai negailestinga!) "paglosto" vyr. redaktorius prof. Vac. Biržiška. Darbo tempas nemažas, dirbama su įkarščiu, bet sutinkama ir kliuvinių. Ypačiai tenka apgailestauti kai kurių bendradarbių nerangumas. Nors daugumas ben-bių yra labai jautrūs, kruopštūs, punktualūs, bet pasitaiko ir tokių, kurių pažadėtą straipsnį prisieina tik maldavimais iškaulyti. Redakcija nori (ir turi!) sulaukti straipsnių pažadėtu laiku, nes kitaip nukenčia visas darbas. Visa laimė, kad tokių nerangiųjų yra vos vienas kitas, o visi kiti pakviestieji ar tai nuolatiniais bendradarbiais, ar tai atskiriems dalykams parašyti, savo pažadus gražiai ištesi, nes mūsų enciklopedija yra mūsų tautinės garbės dalykas. Išleidę ją gerai paruoštą ir laiku, galėsime pasididžiuoti prieš kultūringąjį pasaulį, nes tokio milžiniško darbo jokia kita tauta tremtyje nėra padariusi. Čia, štai mūsų didysis egzaminas. Jį išlaikyti turime visi stengtis: vieni plunksna, kiti prenumerata, treti "suflioravimu" — ilustracijomis, patarimais, propaganda ir kitokiu visokiu palankumu. Atsiminkime, kad Liet. Enc-ja yra ne vien redakcijos ir leidėjo, bet visų susipratusių lietuvių "business". Džiugu konstatuoti, kad kultūringoji mūsų visuomenės dalis labai gerai įvertina šį reikalą, juo sielojasi, nori kad tik greičiau knygų lentynose išsirikiuotų visi savosios enc-jos tomai. Redaktoriams darosi nesunku jai paaukoti savo visą laisvąjį laiką, nes jie mato, kad visiems vieningai dirbant bus pastatytas mūsų tautos kultūringumui įrodyti toks paminklas, kurio nė rūdys, nė kandys nesunaikins.

REDAKCINĮ DARBĄ TOBULINANT

Redakcijos kolektyvas siekia darnesnės, tobulesnės darbo organizacijos. Enc-jos redagavimas yra komplikuotas, painus darbas; čia kiekvienu momentu susiduriama su daug "nežinomų", redaktoriui prisieina greit "išspręsti kelių laipsnių lygtis". Esant ne savame krašte, neturint po ranka reikalingų žinių versmių (savosios bibliotekos, archyvų) darbas darosi dar sunkesnis. Dėlto jis reikia taip organizuoti, kad būtų našiausias. Atsieit, prisieina tinkamai jį pasiskirstyti, taupyti laiką ir energiją išvengiant paralelizmų, pakartotinio redagavimo ir kitų dalykų, kurie gali tik uždelsti leidimą, o neprisidėti prie pačios enc-jos pagerinimo. Šios rūšies klausimai išsiaiškinami redakcijos narių posėdžiuose ir juose padaromi atitinkami nutarimai, kuriai sateity vadovaujamasi.

Šio mėn. 17 d. įvyko visą dieną (13 val.) trukęs posėdis, kuriame drauge su leidėju išsiaiškinta daug svarbių klausimų ir priimta eilė principinio pobūdžio nutarimų, kuriais vadovaujantis redakcinis darbas pasidarys dar taiklesnis, spartesnis. Noriu pabrėžti faktą, kad visi nutarimai padaryti vienbalsiai, nors, kol prie jų prieita, nebuvo vengiama plačių, nuoširdžių diskusijų. Tai rodo, kad redakcinis kolektyvas sugeba vieningai, solidariai dirbti.

Būtų neįmanoma pateikti visus tuos posėdžio nutarimus; pagaliau tai gali būti ir nejdomu plačiajai visuomenei, bet čia suminėsiu vieną kitą būdingesnį.

Vyr. redaktorius atpalaiduojamas nuo tokio redakcinio darbo, kurį gali atlikti atitinkamo tomo redaktorius. Jis specialiai rūpinsis ištobulinti lituanistikos skyrių, kuriame skiriamas ypačiai didelis dėmesys. Būdamas laisvesnis nuo technikinio redagavimo darbo išgalės daugiau skirti laiko lituanistinei medžiagai rinkti iš Harvardo univ-to ir kitų bibliotekų. Žodžiu, turės galimybės dirbti tokį darbą, kurio dabartinėse sąlygose nieks kits negalėtų varyti. Naštos, kurią sudaro smulkesnių ir nelituanistinių dalykų kompleksas, perleidimas kitiems yra juo suprantamesnis atsiminus, kad prof. Vac. Biržiška šiais metais įžengs į garbingąją aštuntąją dešimtį savo amžiaus.

Suteikiama daugiau pasitikėjimo tomų redaktoriams, skyrių redaktoriams ir bendradarbiams, kurių vardu ir atsakomybe straipsniai bus įdėti. Iš esmės autorių straipsniai neliečiami, o gal būti ištaisytos tik pastebėtos klaidos — riktai. Redakcijos kalbininkas (P. Butėnas) vietovardžių svetimųjų vardų ir terminijos klausimais tariasi su kitais mūsų autoritetingais kalbininkais ir laikosi daugumos nuomonės. Ligi šiol su kai kuriais straipsniais atsitikdavo taip, kaip anam dvi aukles turinčiam vaikui...

JAUNOSIOS JĖGOS Į TALKĄ

Nors Liet. Enc-joj bendradarbiauja didelis būrys nuolatinių talkininkų, bet jų skaičius vis dar plečiamas. Mat geriau, jeigu daugiau žmonių rašys po nedaug, nekaip mažas skaičius turėtų daug rašyti. Dėlto ir šiame posėdyje nutarta kviesti bendradarbiais — skyrių redaktoriais eilė naujų asmenų: J. Blekaitis rusų literatūrai, G. Židonytė — Vėbrienė prancūzų liter., Alg. Landsbergis anglų — amerikiečių literatūrai. J. Pažameckas finansų sričiai, J. Karys numizmatikai, A. Juozapavičius mechanikai, V. Bieliauskas psichologijai, K. Ostrauskas bendrajai muzikologijai, P. Jurkus liet. meno istorijai ir Ig. Šlapelis pasaulinei meno istorijai. Daugiau naujų nuolatinių bendradarbių bus pakviesta artimoj ateityj.

Baigiant šias pastabas susidaro tokia išvada: Liet. Enc-jos redakcinis darbas eina tobulėjimo keliu; jis juo toliau juo labiau konsoliduojasi, bendradarbių talka didėja, įsijungia jaunųjų jėgų, kurios jau išsimokslinusios ir subrendusios Vakarų Europoš ir Amerikos kultūros židiniuose įneša daugiau vakarietiškos dvasios.

A. Bendorius.

AKADEMINĖS

SKAUTIJOS 30-METIS

Spalio mėn. 16 d. visuose kontinentuose laisvi skautai akademikai mini svarbią Lietuvos Universiteto studentų gyvenimo sukaktį. Politinių įvykių raidoje laikinai apleidę savo Tėvynę, tuo pačiu ir Alma Mater Kaune ir Vilniuje, šią sukaktį minėsime gyvendami svetimuose žemynuose, studijuodami svetimuose universitetuose. Lietuviai skautai akademikai laisvame pasaulyje, susibūrę į Akademinį Skautų Sąjūdį (Korp. Vytis ir Akademinę Skaučių Draugovių Sąjungą) su apie 350 narių, vadovaujami fil. dr. M. Budrienės ir vicepirmininkų fil. G. Čaplikaitės ir senj. V. Mikalavičiaus gali su džiaugsmu ne tik šią sukaktį paminėti bet ir pasidžiaugti per 30 metų nuveiktais darbais.

Akademinės skautijos pradžia — 1924 m. spalio 16 d. kuomet Lietuvos Universitete Kaune įsisteigė mišri Studentų Skautų Draugovė. Ši pirmoji mūsų akademinė organizacija turėjo savo spalvas — mėlyną, geltoną ir žalią — ir ženkliuką: auksinę lelijėlę mėlyname rombe, savo obalsį: Ad. Meliorem!, tačiau tvarkėsi skilčių sistema.

Ilgainiui įsitikinta, jog Draugovę reikia perorganizuoti į korporaciją, kad galima būtų įvesti korporacinę drausmę ir tvarką. Tuo metu studentės skautės jau buvo iš bendros Draugovės atsiskyrusios, ir suorganizavusios Studenčių Skaučių Draugovę. Išleidus Lietuvos Skautų Sąjungos Įstatymą kai kurie nariai liko priešingo nusistatymo, nenorėjo dalyvauti "suvalstybintuose skautuose". Kadangi Universitetas tvarkėsi autonomiškai, jie išstoję iš Draugovės įsteigė Studentų Skautų Baden Powell'io Draugovę, nejeinančią į Lietuvos Skautų Sąjungą. Tačiau ši Draugovė greitai buvo priversat likviduotis. Tokiu būdu nuo Draugovės jau buvo atskilusios dvi organizacijos kada persiorganizuota į Studentų Skautų Korp! Vytis.

Pirmieji Korporacijos gyvavimo metai buvo itin sunkūs. Nepalankus skautiškos vadovybės nusistatymas, byla dėl spalvų su Korp! Samogitia, grupė nuskautėjusių senjorų, dedančių pastangas pačią Korporaciją nuskautinti — visa tai atrodė lėmė liūdną ateitį. Pralaimėjus bylą su Korp! Samogitia, Korporacija turėjo pakeisti savo dar iš Draugovės laikų atsineštas spalvas. Vietoj žalios pasirinkta fioletinė. Šios spalvos pasiliko ligi šiol. Ženklelis ir obalsis liko tie patys. 1934 m. vasario mėn. po ilgų ginčų "nuskautėję" senjorai išstojo. Tuoj po to įsigyta Korporacijos vėliava, sudarytas Korporacijos statutas kurį priėmus santykiai atrp Vyriausio Štabo ir Korporacijos tuoj pasitaisė.

1934 m. spalio mėn. iškilmingai atšvęstas akademinės skautijos dešimtmetis, dalyvaujant L.S.S. šefui prezidentui A. Smetonai, vyriausiems skautijos ir universiteto asmenims ir visų lietuvių korporacijų atstovams. Narių skaičius pradėjo augti. Vienu metu korporantų skaičius viršijo šimtą. Tokiu būdu tai buvo stipri akademinė organizacija. Antrojo dešimtmečio tik šešerius metus tebuvo lemta gyvuoti viešai. Tačiau Korp! Vytis išugdė skauto akademiko tipą: draugišką, nuoširdų, atsidėjusį mokslui ir skautijai, nutolsį nuo srovinių rietenų, tačiau jautriai besirūpinantį tautos reikalais. Nors savo skaičiumi mažesnė už didžiąsias srovines korporacijas ir sąjungas, bet kokybiškai stipri, Korp! Vytis vadovavo bendriems studentų reikalams, turėjo savo atstovą Studentų Atstovybėje, o kurį laiką "Vytis" atstovas A. Jurskis buvo Atstovybės pirmininkas. Korporacijai vadovavo trijų, vėliau penkių, asmenų valdyba su pirmininku, vėliau vadu, priešakyje.

Šalia Korp! Vytis Vytauto Didžiojo Universitete, Klaipėdoje Pedagoginiame Institute dar veikė skautų ir skaučių draugovės, vadinamos Skautiškųjų Studijų Draugovėmis.

Karas ir okpacijos pareikalavo aukų ir iš Korporacijos tarpo. Į Sibirą išvežti V. Kastanauskas, S. Jameikis, V. Avižonis. 1941 m. birželio mėn. sukilime Kaune didvyrio mirtimi žuvo buvęs Korporacijos vadas J. Milvydas. Karo laike traukinio katastrofoje žuvo S. Volungė. Per antrąją okupaciją nuteistas fil. A. Jurskis. Be abejo, tai tik dalis aukų.

1940 m. vasarą Korp! Vytis, sykiu su kitomis studentų organizacijomis, buvo okupantų likviduota. Betgi per abi okupacijas korporantai palaikė tarpusavio ryšius. 1946 m. Korp! Vytis tremtyje atgaivinta ir susijungus su Studenčių Skaučių Draugove, 1947 m. liepos 7 d. sudarytas Akademinis Skautų Sąjūdis. Beveik nuo pat A.S.S. gyvavimo pradžios ištisai jam vadovavo Korp! Vytis Garbės Narys prof. skautn. Ig. Končius. Vicepirmininkais gi buvo patgal statutą Korp! Vytis ir Studenčių Skaučių Draugovės Sąjungos pirmininkai.

Korp! Vytis tremtyje vienbalsiai Garbės Nariu išrinko a.a. Vyduną. Jo vardu taip pat veikia prie A.S.S Šalpos Fondas kurio dėka jau keli galėjo baigti studijas. Akademikai skautai tremtyje išbujoję į didžiulę organizaciją, leidžia savo laikraštį — žurnalą "Mūsų Vytis", aktyviai reiškiasi skautiškame ir visuomeniniame gyvenime. Daugelis baigė ar baigia augštuosius mokslus, ypatingai J.A.V., Vokietijoje, Kanadoje.

Sukaktis šįmet J.A.V. ir Kanadoje atžymėta bendra akademikų skautų stovykla, netoli Detroit'o Kanados pusėj, liepos 2-5 d.d. Taip pat šįmet išleidžiamas istorinis leidinys "Akademinė Skautija", apimantis Kauno ir Vilniaus Universitetus, Klaipėdos Pedagoginį Institutą ir tremtį. Apžvelgiant praeities veiklą malonu konstatuoti, kad akademinė skautija tvirtais žingsniais žengia į ketvirtą dešimtį, ugdydama skautus akademikus ir laukdama kad vėl glaės pasakyti Lietuvos ugštosiose mokyklose — Ad Meliorem!

Alg. Žilinskas.

SPAUDOS PUSLAPIUOSE

KĄ RAŠO LENKAI

Londone leidžiamo lenkų dienraščio "Dziennik Polski i Dziennik Żolnierza" 1954 m. Nr. 196 Z. Nowakowskis, rašydamas apie lenkų pastangas, o ypač jų egzil. vyriausybės min. pirmininko Mackiewicziaus, surasti tinkamą Lenkų Rzeczpospolitai prezidentą, be kita ko, pastebi: "Gen. Andersas pasielgė taip, kaip elgiasi ofenzyvos garbintojas. Jis norėjo verčiau pirmasis pulti, negu būti pats puolamas kitų. Antra, norėjo sukonfūzyti priešininką. Norėjo sutrukdyti tam tikrus ėjimus, o gal net — bet ačiū Dievui! — projektai kiekvienu atvėju pašėlę. Turiu galvoje projektą nominuoti prezidento įpėdiniu kažką, kas yra kraštė. Dar daugiau: p. Mackiewiczius neslėpė minties, jog būtų geriausia surasti kokį nors lietuvį ir jį padaryti Lenkų Rzeszpospolitos tremtyje prezidentu. Bet tai dar ne viskas, nes p. Mackiewiczius iškelia dar naują kandidatą, būtent — Rumunijos ekskaralių Mykolą. Kalba apie tą projektą visai rimtai".

— Š. m. rugsėjo 15 d. tas pats lenkų dienraštis "Dz. Pol. i Dz. Żoln." Nr. 220 vėl rašo: "Skaitytojai siunčia man glėbius laiškų, prikaišiodami, kad pasidaviau kvailybei tvirtindamas, esą, p. Mackiewiczius nužiūrėjęs įpėdiniu į prezidentus pirmaiusia kažkokį lietuvį, rodos, p. Lozoraitį, paskui — Rumunijos ekskaralių Mykolą. Deja, tai yra teisybė, kurios p. Mackieviczius neslėpė ne tik man, bet ir žymiems asmenims".

●

Kemptene leidžiamas "Der Algaeuer" džiaugiasi gražiu pabaltiečių ir vokiečių jaunimo bendradarbiavimu ir baltų vaikų meniniais pasirodymais.

Vokiečių žurnalas "Der Spiegel" Nr. 37 — 1954 m. įsidėjo platų aprašymą iš darbo vergų gyvenimo Vorkutoj, vadinamoj "Šiaurės pragaru" Jame ypač plačiai pavaizduoti kriminalistų, vad. "blatnoj", siautėjimai: kaip jie terorizuoja stovyklas, prievartauja moteris ir žudo net politrukus, o prieš tokį jų siautėjimą yra bejėgiai net ir bolševikų čekistai. Aprašyme minimi ir baltai. Vokiečių dienr. "Hamburger Fremdenblatt' spausdina iš Vorkutos grįžusio vokiečių karo gydytojo dr. J. Scholmerio atsiminimus, leidžiamus atskira knyga, pavadinta "Mirusieji vėl grįžta". Juose autorius pažymi, kad masiškai deportuoti lietuviai, latviai ir estai ir vak. ukrainiečiai šiandien sudaro didžiausią Vorkutos darbo vergų dalį. Pačiame Vorkutos mieste darbo vergų yra per 70.000, o prie kasyklų priskirtose aplinkinėse gyvenvietėse bus dar apie 50.000.

●

Milioninio tiražo populiarus žurnalas LIFE savo straipsniu, pabėgusio MVD pulk. Burleckio pasakojimais pavaizdavusiu lietuvių partizanų kovas prieš raudonuosius okupantus, supažindino ne vieną amerikietį su lietuvišku ryžtingumu bei atsparumu. Štai vėl plačiai skaitomas dienraštis "New York Herald Tribune" tarp savo vedamųjų išspausdino didelį Henry C. Wolfe straipsnį apie baltų, o pirmoj eilėj lietuvių didvyrišką kovą su naciniais ir bolševikiniais pevergėjais.

Nors ir retai, visdėlto ir britų spaudoje pasirodo pranešimų apie Sovietų pavergtuosius Pabaltijo kraštus. Štai populiarus dienraštis "Daily Telegraph" nesenai įsidėjo savo bendradarbio P. Svendseno iš Stockholmo pranešimą apie dabartinę mitybos padėtį Pabaltijo kraštuose, iš kurių Sovietai visaip stengiasi išspausti kuo daugiausiai maisto produktų. Dienraštis ta proga pastebi, kad Mr. Attlee ir jo delegacijos nariai galėjo laisvai per Rusiją vykti į Kiniją, dėja, užseiniečiai į Pabaltijo kraštus neįsileidžiami. Baltų pasipriešinimas Sovietų santvarkai ir toliau tebėra kietas — tai rodo, kad ir nuolatos jų spaudoje ar per radijus skelbiami įspėjimai dėl "naikinimo buržuazinių likučių".

Prancūzų senato ir jo užsienio komisijos vicepirmininko Ernest Pezet, kuris yra taip pat Prancūzų — Baltų Draugijos pirmininkas, straipsnį apie Pabaltijo valstybių tragediją, be "Le Monde", įsidėjo taip pat prancūzų "Quest France".

●

Vatikano laikraštis 'L'Osservatore Romano" įsidėjo vedamąjį, pavadintą "Antireligija Lietuvoje", plačiai nušviečiantį religinę padėtį pavergtoje tėvynėje ir Bažnyčios persekiojimus. Laikraštis baigia pastaba, kad vaizdas yra liūdnas, tačiau tikėjimas lietuvių širdyse yra išlikęs gyvas nepaisant persekiojimų. "L'Oss. Romano" duodamas šiame straipsnyje žinias ir statistikas panaudojo didelė dalis Italijos laikraščių.

LEIDYKLA "BENDRIJA"
SKELBIA

Leidykla "Bendrija" išleido dr. A. Šešplaukio "Pratiminę Lietuvių Kalbos Gramatiką". Mokyklai ir namams.

Turinyje: Žodžio dalys, kalbos dalys ir pagrindiniai sintaksės dalykai; ištisinis sakinys, sudėtiniai sakiniai, skiriamieji ženklai.

Gramatikos kaina: a) minkštais viršeliais — £ 0.7.6. DM 4,50,
b) kietais viršeliais — £ 0.8.6, DM 5,30.

Užsisakyti galima: Leidykloje "Bendrija", Weinheim, Bergstr., Schliessfach 233, Vokietija.

PRENUMERUOKITE MŪSŲ PASTOGĘ.

Aros Fondo Reikalu

"Mūsų Pastogės" Nr. 36 p. J. Janulevičius, atsakydamas p. Alg. Žilinskui į šio anksčiau padarytus priekaištus lietuviams lakūnams, dėl užmesto oreivybės idėjos skleidimo lietuviško jaunimo tarpe, str. "Kaltinimai, kalbos ir realus darbas", pasistengė į padanges iškelti "AROS" fondą, (Australijos Rajono Oro Skautai) dėl ko ir norėčiau čia pakalbėti.

Išeivijoje mes turime per tuzinį įvairių fondų: Kultūros, Tautos, Neries, Vydūno, Krėvės, Žiburėlio ir daug kitokiais vardais. Visi jie įkurti geriems tikslams ir padeda sukelti lėšas įvairiems uždaviniams atlikti.

"Aros" Fondo steigėjai, kiek iš spaudoj padarytų pareiškimų matyti, nori "įsigyti dirbtuves, kur būtų galima laikyti ir statyti sklandytuvus, susipažinti su mechanišku darbu, mokytis sklandyti ir savo lėktuvais skristi į Lietuvą". Tikslas labai gražus, bet labai abejotinas dėl jo realumo. Praktiškam jo įgyvendinimui reikia 10-12 akrų žemės, kur galėtų sklandytuvas pakilti ir saugiai nusileisti, o tam reikia 5-6000 svarų. Paprasčiausia dirbtuvėlė, angaras ir pigiausias sklandytuvas — vėl mažiausiai 2000 svarų. Ar tikisi kada nors surinkti šitą sumą "Aros" Fondas?

Dar didesnė, ir dar toliau nuo įgyvendinimo, yra svajonė apie skridimą nuosavu lėktuvu į Lietuvą.

Paprasčiausias farmerio lėktuvas, kuris skrenda 160—180 mylių per valandą, kainuoja per 5000 svarų. Tokiu lėktuvu iš Australijos išskristi neįmanoma, nes nuo Darvino artimiausias aerodromas (Dilli) yra Timor saloje ir iki jo 450 mylių. Norint nupirkti lėktuvą, kuris tiktų skristi į Lietuvą, reikia turėti mažiausiai 200.000 svarų. Tiek kainuoja pparastas keleivinis lėktuvas arba sprausminis naikintuvas. Kuras (benzinas ir alyva) iki Londono kaštuos 1.400 svarų. Pakeliui už nusileidimą kiekviename aerodrome mokestis 120 svarų. Iš Adelaidės (kur gyvena p. J. Janulevičius), skrendant į Lietuvą reiktų nusileisti Darvine, Batavijoje, Singapure, Kalkutoje, Karachi, Kaire, Romoje ir Londone. Tai kaštuotų vėl 1080 svarų.

Kiekvienas, kuris yra tarnavęs aviacijoje, dabar domisi aeronautika, seka atitinkamą spaudą, žino, kad skridimas į Lietuvą Australijos lietuvių nupirktu lėktuvu — yra graži, bet neįgyvendinama svajonėlė... Tiek pinigų mes niekada nesukelsime.

Tikiu gerais norais "Aros" Fondo entuziastų ir neketinu jų svajonių griauti. Tik, mano nuomone, jau būta pats laikas nuo kalbų ir graibstymosi miglose, pereiti prie tikrai realaus padėties vertinimo, pripažįstant faktą, kad nei mes į Lietuvą nuosavais lėktuvais skrisime, nei sklandytuvams pakilimo laukus ir dirbtuves su angarais įsirengsime, nes reikalingos sumos pinigų nesurinksime.

Kiekvienas statybininkas žino: prieš stogą dengiant reikia pirmiau namą pastatyti. Tik "Aros" Fondo tvarkytojai, atrodo, bus šitai užmiršę. Todėl jie gerai padarytų nustoję kalbėti apie stogą, o pradėtų nuo pamatų, steigdami prie visų skautų vienetų avio — modelistų būrelius, kaip dar laisvoje Lietuvoje buvo praktikuojama. Dabar gi "Aros" Fondo vadovai reklamuojasi skrisią į Lietuvą, o visoje Australijoje neturi nė vieno oro skautų būrelio ir per keletą metų teturi susirinę vos per 100 svarų.

Jeigu "Aros" Fondo vadovybei rūpi lietuviško jaunimo tarpe skleisti oreivybės idėją, tad tegu suorganizuoja prie Vietininkijų oro skautų būrelius ir tepadeda jaunimui susipažinti su aeronautika.

Avio — modeliai su mažu motorėliu tekainuoja apie 6 svarus. "Aros" Fondas čia būtų pajėgus skautų būreliams tokių "lėktuvų" parūpinti. Šituo keliu pasukus ir darbui sėkmingai einant, būtų galima tikėtis paramos ir iš plačiosios visuomenės. O dabar...

Vyresnio amžiaus jaunimas ir suaugusieji galėtų stoti į australų sklandytojų klubus, kur už nedidelį mokestį galėtų naudotis tų klubų sklandytuvais.

Baigiant noriu pastebėti, kad kol Australijoje neturime nė vieno oro skautų būrelio, tol ir visas "Aros" Fondo reikalas, atrodo, yra abejotinas. Abejonių dar sukelia ir tai, kad "Aros" Fondo statutas iki šios dienos skautų vadovybės dar nėra patvirtintas.

Alb. Pocius.

KNYGOS BARE

JAV kongresas, pritrūkus Pabaltijo Komiteto tardomųjų darbų pirmojo tomo, nutarė papildomai atspausti 1000 egzempliorių. Šis leidinys išsamiai supažindina amerikiečius su bolševikų įvykdyta Pabaltijo kraštuose agresija.

Literatūros premininkas A. Landsbergis, šiuo metu ruošiąs doktoratą Columbijos un-te, premijuotąjį romaną "Kelionė" verčia į anglų kalbą ir baigia tvarkyti dramą su komedija, kurias taip pat vers į anglų kalbą.

Pasirodė naujas literatūros žurnalo "Literatūros lankai" numeris, kuriame apstu originalių ir verstinių rašinių.

St. Būdavo romanas "Uždraustas stebūklas" išverstas į anglų kalbą ir jau spausdinamas. Leidžia viena amerikiečių leidykla. Lietuvišką laidą išleido "Gabija".

"Dokumente der Menschlichkeit" ("Žmogiškumo dokumentai"), rinkinys pranešimų apie Rytų Vokietijos tremtinių gyventojų kančias ir kitų tautų žmonių suteiktą jiems pagalbą, Goettinger Arbeitskreis paruoštas, išėjo jau prieš porą metų. Neseniai tasai veikalas išleistas JAV-se ir anglų k. Harper and Brothers New Yorke. Rinkinyje, kaip žinia, keliama ir lietuvių teikta pokariniu badmečiu rytprūsiams pagalba. Įvadą parašė žinomas žmogiškumo skatintojas Nobelio premijos laureatas Albertas Schweitzeris.

DIDELI DARBAI TIK SUTELKTINĖMIS VISŲ PASTANGOMIS ĮVEIKIAMI. TAD JUNGIMĖS Į LIETUVOS LAISVINIMO AKCIJĄ. ĮSIGYKIME LIETUVIO PASĄ IR TAUTOS FONDO ŽENKLIUKŲ.

MŪSŲ PASTOGĖ

Canberra

ĮSISTEIGĖ "ŠVIESOS" SKYRIUS

Rugsėjo 25 d. Canberroje, C.W. A. klubo patalpose, įvyko steigiamasis Sambūrio Šviesa susirinkimas. Ta proga p. E. Jarašienė skaitė įdomią ir gyvų diskusijų sukėlusią paskaitą , su motto: "Žodis yra gyvenimo druska", apie spaudos atgavimą.

Į skyriaus valdybą išrinkti: E. Jarašienė, G. Genienė ir P. Pilka.

VIENINGU KELIU

Komunistų pavergtų Europos tautų Jungtinis Komitetas, šiemet suruošęs įspūdingą birželio trėmimų minėjimą Canberroje, ryžosi suorganizuoti pastoviai dirbantį šių tautų Jungtinį Komitetą. Šiam reikalui spalio 14 d. 8 v.v. šaukiamas visų tautybių bendras susirinkimas Riversaidėje, Good Neighbour Council's būstinėje. (p.)

PRANEŠIMAS

Sambūrio Šviesa Canberros skyrius šiems metams praneša savo darbo planą: spalio 30 d. Pr. Martišius skaitys paskaitą tema: "Lietuvos ir Australijos teisinių dėsnių palyginimai" ir lapkričio 27 d. "Teatro nauda praktiškame gyvenime", skaitys A. Gasiūnas.

"Šviesos" parengimai šiemet vyksta Country Women Assosiation klubo patalpose, Moor St., Civik Centre. Visi, tautiečiai kviečiami atsilankyti.

Samb. "Šviesa" Sk. Valdyba.

Melbournas

SERGA KUN. KUNGYS

Kun. Kungys, kurio sveikata pastaruoju metu nebuvo labai stipri, gydytojų patartas turės kurį laiką pabūti ligoninėje ir tai gali užtrukti ilgesnį laiką. Susirgus kun. Kungiui, kuris yra Geelongo lietuvių kapelionas, pamaldos Geelongo lietuviams kurį laiką nebebus laikomos. Paskutinį kartą lietuviškos pamaldos čia buvo atlaikytos spalio 3 d. (v.)

— Pasaulio Lietuvių Skautų S-gos Australijos Rajono spaudos skyr. vedėju yra paskirtas Alb. Pocius.

SUSITARĖ DĖL KALĖDŲ EGLUTĖS

Kalėdų eglutę šiemet ruoš L. Kultūros Fondo Melbourno skyriaus valddyba ir savaitgalio mokyklų tėvų komitetai. Išrinkta komisija, kurioos pirmininku yra Šalkūnas. Eglutė bus suruošta parapijos salėje antrą Kalėdų dieną.

DROVITĖS, NEDRĮSTATE?

Įsigykite draugų modernišku keliu — per korespondenciją.

Mūsų sąrašuose moterys ir vyrai visokio amžiaus, tikybos ir pažiūrų į gyvenimą Australijoj ir užsieniuose.

Pasitikėjimo paslaptis užtikrinta.

Pažymėkite amžių ir kt. ir rašykite dėl pilnų žinių paprastame užklijuotam voke be įsipareigojimo.

MILTONS FRIENDSHIP CLUB

(Regd.) Dept. 43

BOX 2871, G.P.O., SYDNEY.

Cabramatta

IŠRINKTI ATSTOVAI

Spalio 10 d. Cabramattos Apylinkės susirinkime į ALB Krašto Tarybą atstovais išrinkti Alg. Dudaitis ir V. Bitinas. Apylinkės valdybos pirmininkas (N. Cininas) pagal statutą yra tarybos narys ir dalyvaus suvažiavime Melbourne.

Susirinkime dar buvo svarstyta kaip sklandžiau pravesti lėšų telkimą Tautos Fondui, knygų vaju, Vokietijoje pasilikusiems lietuviams sušelpti rinkliavą daiktais ir pinigais bei kiti einamieji reikalai.

ATIDAROMA APYLINKĖS BIBLIOTEKA

Spalio 16 d. Cabramattoje, savaitgalio mokyklos patalpose (Pauliukonių namuose) atidaroma apylinkės valdybos iniciatyva suorganizuota biblioteka. Bibliotekos vedėjas apylinkės valdybos švietimo ir kultūros vadovas Vyt. Deikus. Biblioteka galės naudotis kiekvienas apylinkės lietuvis. Mokestis — 1 šil. Spalio mėn. paskelbtas knygų vajaus mėnesiu, nes norima biblioteką praturtinti. Ateityje, lėšų daugiau sukaupus, numatoma užprenumeruoti lietuviškų laikraščių bei žurnalų iš užjūrių.

ORGANIZUOJAMA GEGUŽINĖ

Cabramattos Apylinkės valdybos iniciatyva, lapkričio mėn. pabaigoj organizuojama lietuviška gegužinė — iškyla į mėlynuosius kalnus. Iš Sydnėjaus bus vykstama autobusais į Catoombą ir kitas įdomesnes kurortines vietas kal nuose. Gegužinėje — iškyloje galės dalyvauti ne tik Cabramattos, bet ir kitur Sydnėjuje gyveną lietuviai. Tikslinė data ir kitos informacijos bus paskelbta vėliau.

Brisbanė

BRISBANĖS SKAUTAI RUOŠIASI STOVYKLAI

Spalio 2 d. Kangaroo Point Meno Mokyklos salėje, "Queenslando" Vietininkijos skaučių ir skautų draugovės suruošė Brisbanės lietuviams pobūvį su alučiu ir šokiais.

Parengimo metu rusų kapelos dainininkė p. Buk lietuviškai padainavo "Kur bakūžė samanota". Viešnia, nemokėdama lietuvių kalbos, šią dainą padainavo gana gražiai ir buvo palydėta karštais plojimis. Pobūvyje dalyvavo per 100 Brisbanės lietuvių. Pelnas skiriamas Brisbanės skautų ruošiamai stovyklai.

T. Sakalas.

Adelaidė

ADELAIDĖJE PAGERBTAS V. KRĖVĖ

Minėjimą suruošė Adelaidės ateitininkai. Atidarymo žodį tarė Stepanas, pažymėdamas, kad šituo minėjimu pagerbiamas V. Krėvė, kaip nusipelnęs Lietuvos mokslui, menui ir kultūrai.

Paskaitą apie V. Krėvę skaitė Pusdešris. Paskaita buvo įdomi ir gerai paruošta. Paskaitininkas ragino remti V. Krėvės raštų išleidimą, juos išanksto užsiprenumeruojant. Prelegentui, skaitant Krėvės kūrybos ištraukas, talkavo L. Gerulaitis, R. Plokštytė ir J. Neverauskas. (a.l.)

Sydnėjus

LITERATŪROS VAKARAS

Jau tradicija virtęs Sambūrio Šviesa ruošiamas vienas literatūros vakaras metuose, šį kartą įvyks spalio mėn. 16 d. Milsons Point Ennis Rd. 12-14.

Šiame vakare dalyvauti sutiko ir savo kūrybą skaitys šie Sydnėjuje gyvenantieji literatai: V. Kazokas, A. Jūragis, E. Ratalskienė, A. Gricius ir J. Janavičius. Literatūros mylėtojai turės retą progą pasiklausyti žodžio meno prozos ir poezijos formoje.

Į šį parengimą kviečiami visi Sambūrio nariai su savo svečiais ir "Šviesos" parengimų lankytojai.

Pradžia 7 val. vak. j.p.k.

STUDENTAI IŠKYLAUJA

Australijos Liet. Stud. S-gos Sydnėjaus sk. Valdybos iniciatyva, spalio 4 d. buvo padaryta studentų iškyla. Rytas išaušo miglotas, o apsiniaukęs dangus nieko gero nežaddėjo. Laikraščiai pranašavo lietų. Studentiška dvasia, tačiau, nieko nebojo, ir į Liverpool'io stotį suplaukė gražus būrelis kolegų ir svečių. Iš čia — Casula, kur Georg'es upė tyliai vingiuojasi tarp medžiais apaugusių krantų, nevienam primindama gimtinės upes.

Žadėtasis lietus ir liko pažadais. Suvilioti ramaus upės vandens ir besišypsančios saulės studentai atidarė maudymosi sezoną.

Greitai bėgo valandos bežaidžiant sviediniu ir besimaudant. Kai medžių šešėliai pradėjo eiti ilgyn, nenoromis buvo pagalvota ir apie namus. Atsisveikinome su Casula, pailsėje ir besiartinantieji egzaminai jau ne tokie baisūs beatrodė. — O —

Lietuvos Trispalvė Sydnėjaus Rotušėje

Sydnėjaus Rotušės salėje, kur kitomis progomis vykdavo garsiųjų menininkų koncertai, kur Britų imperijos karalienės Elizbietos II garbei buvo suruoštas šaunus balius, buvo susirinkę imigrantai iš Europos pabaliavoti. Šį balių suruošė Komunistų Pavergtų Europos Kraštų Jungtinis Komitetas.

Balius turėjo du pagrindinius tikslus: suteikti progą kultūringai visoms tautybėms pabendrauti ir pasakyti kaltinamąjį žodį raudonąjam okupantui.

Ir sugužėjo į balių didelė daugybė žmonių — europiečių ir australų, fabrikų darbininkų ir ministerių (buvusių ir esamų). Čia pavergtas tautas simbolizavo iškabintos valstybinės vėliavos, jų tarpe ir mūsų trispalvė.

Programos dalyviai scenoje, milžiniškų vargonų papėdėje, mirguliavo savo tautiniais drabužiais.

Po Didž. Britanijos himno, atidarymo žodį tarė George de Barcza, buv. Vengrijos ambasadorius Didž. Britanijai. Jis paryškino okupuotų Europos kraštų kančią ir pabrėžė negęstančią viltį tiesos laimėjimu.

Kalbėjo ir garbės svečiai australai: Howard Beal (Imigracijos ministerijos įgaliotinis) ir A.A. Calwell, Federalinio Parlamento narys, buv. imigracijos ministeris. Jų žodžiai skambėjo australiškuoju nuoširdumu ir skatinimu tikėti į šviesesnę ateitį, jaustis šitame krašte kaip namuose: dainuoti, šokti ir užmiršti praeitį. (?!) Paskui tremtiniai pademonstravo savo atsivežtinį lobį: šoko liaudies šokius, dainavo tautines dainas (mūsiškiai scenoje nepasirodė), grojo smuikais, dar dainavo operų arijas.

Paskui, čigonų kapelai grojant, "senieji ir naujieji" australai lyg ir susimaišė šokių salėje.

Kitą dieną viename laikraštyje buvo pora nuotraukėlių, kurios tai pavergtos tautos atstovų grupelės tautiniuos darbužiuos, ir parašas: "Jungtinio Imograntų Komiteto balius — koncertas".

Degulių Paulius.

ALB SYDNĖJAUS APYLINKĖS SUSIRINKIMAS

Sydnėjaus Apylinkės visuotinis susirinkimas šaukiamas š.m. spalio mėn. 24 d., sekmadienį, Camperdowno parapijos patalpose, tuoj po lietuviškų pamaldų.

Darbotvarkėje: valdybos pirmininko pranešimas, valdybos narių ir kandidatų darinkimas ir ALB Krašto Tarybos atstovų rinkimai, bei kiti einamieji reikalai.

Visi apylinkės lietuviai prašomi kuo skaitlingiausiai dalyvauti.

ALB SYDNĖJAUS APYLINKĖS VALDYBA.

RIMTAI PASVARSTYKIME

Bendruomenės laikraščio finansinis stovis nė vienais metais nebuvo tvirtas-vis reikėjo iš šalies pridurti: ruošti spaudos balius, paskiroms apylinkėms spec. numerius leisti. Rėmė bei remia laikraštį ir paskiri spaudos bičiuliai savo aukomis. Taip metai iš metų buvo lopoma Mūsų Pastogė.

Šiemet su pakilia nuotaika daug kur atšventėme mūsų spaudos draudimo panaikinimo sukaktį. Didžiavomės kovotojais dėl lietuviško spausdinto žodžio. Sakėme — šitie žmonės dėl Lietuvos laisvės kovojo , dėl lietuviško lakiraščio ir knygos turtą paaukojo, dažnas savo dienas aitriai užbaigė Sibiro tundrose.

Kodėl ano meto, carų Rusijos okupacijos laikotarpio lietuviai: daktarai, mokytojai, kunigai, teisininkai, inžinieriai, siuvėjai ūkininkai, miestų ir kaimų darbininkai laikraščiams rašė, spausdino, pro žandarų užtvaras naktimis grūdosi su lietuvišku spausdintu žodžiu, paskui slaptai jį platino? Ar anų lietuvių gyslomis tekėjo kitoks, lietuviškesnis kraujas, ar jie tai darė kokios asmeninės naudos vaikydamiesi? Ne! Taip jie elgėsi todėl, kad jų širdyse plakė karšta meilė savam kraštui, tai dėl to, kad jie iš arti matė rusiškojo žandaro mindžiojamą GIMTĄJĄ ŽEMĘ, suprato rusinimo politikos pragaištingumą. O mes dabar esame toli nuo gimtųjų namų, toli ir nuo rusiškojo jungo, bolševikinės vergystės. Argi šitas nuotolis, ar laisvėje gyvenimas, ar ta laiko slinktis gali mus sulaikyti nuo savosios spaudos puoselėjimo ir stiprinimo.

Visi gerai žinome, kad nuolatos lopomas ir lopomas drabužis vieną dieną esti jau nebesulopomas. Negi mes taip elgsimės su savuoju laikraščiu? Šitoks lopymas nieko gero nežada: nei pačiam laikraščiui , nei bendruomenei. Tad turime surasti efektingesnių ir reikalą išsprendžiančių priemonių . Kas darytina?

Bardami ir gražiuoju ragindami paskirą bendruomenės narį, kad jis prenumeruotų ir skaitytų laikraštį, galime mažai laimėti. Tai buvo daroma beveik per šešerius metus, savaitė iš savaitės. Telieka seniems prenumeratoriams ir rėmėjams pasirinkti sunkesnę naštą.

ALB Krašto Valdyba, rūpindamasi bendruomenės laikraščio išlaikymu, kitiems metams pakėlė prenumeratos kainą. Nedaug, tiesa, tik puse svaro metams. Ateinantiems metams laikarštis kainuos £ 3. Prenumeratorius per mėnesį daugiau mokės nepilną šilingą. Paskiras tautietis ir nejaus didesnio skirtumo, bet laikraščio leidimui per visus susidarys graži suma, kuri įgalins metus be nuostolio užbaigti. Tai jau gerai. Šitos padėties pasiekus, jau galime galvoti apie laikraščio didinimą. Tam gi reiktų surasti šimtą kitą naujų skaitytojų. Ir šitai padaryti galima. Jeigu šiemet, kaip skelbia lakiraščio leidėjas — ALB Krašto Valdyba — naujų prenumeratorių susirado apie 150, tai kodėl jų dar tiek negalėtų susirasti kitais metais? Čia tik riektų pasvarstyti, kaip pagyvinti laikraščio platinimą ir naujos prenumeratos rinkimą. Ir žinoma, seniems skaitytojams nereiktų delsti su prenumeratos atnaujinimu kitiems metams.

Sustiprinus laikraštį finansiškai, būtinai reiktų sutelkti visas jėgas ir dar pagerinti laikraščio turinį. Čia vėl reikalinga visų sugebančiųjų talka, nes negali redaktorius vienas prirašyti ir jį įdomiu padaryti. Laikraščiui gerėjant turiniu — naujų skaitytojų dar daugiau susiras ir laikraštis dar sustiprės.

J. Rimas.

MIELIEMS BENDRADARBIAMS

Dr. Valentinai Barkauskienei

ir

Baliui Barkauskui,

dukrelei Rūtai — Reginai mirus, užuojautą reiškia

"Mūsų Pastogės"

Redakcija ir Administracija.

Mielus Bičiulius

B. V. BARKAUSKUS,

dukrelei mirus,

skausme užjaučiu

V. Simniškis.

B. BARKAUSKUI IR PONIAI,

mylimos dukrelės liūdintiems,

širdingą užuojautą reiškiu

S. Grina.

DIDELI DARBAI TIK SUTELKTINĖMIS VISŲ PASTANGOMIS ĮVEIKIAMI. TAD JUNGIMĖS Į LIETUVOS LAISVINIMO AKCIJĄ. ĮSIGYKIME LIETUVIO PASĄ IR TAUTOS FONDO ŽENKLIUKŲ.

SPORTAS CANBERROJE

"Mūsų Pastogės" Nr. 38 "j" rašo, esą, anksčiau Canberroje buvo pajėgi lietuvių krepšinio komanda, o dabar, nors yra daug jaunų vyrų, bet nėra krepšininkų. Žinutės autorius ragina senuosius sportininkus išeiti į aikštę ir pamokyti jaunuosius.

Šitaip rašydamas "j", atrodo, bus neskaitęs vietinės spaudos ir nesusitikdinėjęs su sportininkais bei sportininkų bičiuliais. Todėl jis pats klysdamas ir kitus klaidina. Reikalas yra štai koks.

— 0 —

Šiemet, tuoj po Naujų Metų buvo pradėta dirbti su 6 jaunuoliais. Galvojau sudaryti jaunių krepšinio komandą, kuri galėtų pakeisti senuosius ir toliau atstovauti Canberros lietuvius. Bet, apgailestaudamas turiu prisipažinti, mano geri norai nepasisekė: vienas išvažiavo studijuoti, kiti pasirinko australiškas komandas. Pasiliko du, kurie, padedami "senimo" rodo vis didesnę pažangą šioje lietuvių pamėgtoje sporto šakoje.

— 0 —

Pradedant šių metų A.C.T. krepšinio turnyrą, vietos australiškoji spauda plačiai rašė apie krepšinį ir lietuvių komandą iškėlė, kaip vieną stipriausių. Turnyras tęsiasi jau 3 mėnesiai. Sutiktiems tautiečiams ir primindavau varžybas ir kviesdavau atvykti pasižiūrėti, sportiškoj nuotaikoj vakarą praleisti. Tik "j", atrodo, nežino, kas dedasi savoj padangėj.

Kaip kiekviename praėjusiame turnyre, taip ir šiemet, lietuvių komanda pirmauja ir tikisi laimėti A.C.T. meisterio vardą. Gaila tik, kad tautiečiai savos komandos neparemia. Tiesa yra tai, kad niekados neprašėme finansinės paramos, bet pasigendame moralinės. Jeigu norime savo jaunimą suburti į lietuvišką komandą, privalome mažiausiai daugiau širdies savjems sportininkams parodyti: ateiti į rungtynes ir žodžiu bei plojimu jų pastangas paremti.

Visiems svarbu, kad jauni vyrai augtų sveiki, ištvermingi ir "nenubyrėtų" savo tautai. Tad kodėl tėvai neatveda į krepšinio rungtynes savo prieauglį ir nepaaiškina, kad Lietuvos krepšininkai anais metais neturėjo sau lygių Europoje? Jaunimas susidomės ir pradės žaisti. Ir tai labai svarbu, nes dar šiandien žaidžiąs "senimas" — greit tikrai bus per senas su kakamuoliu lakstyti. Mes padėsime — daug kartų ir pats siūliausi su jaunimu aikštėje padirbėti.

— 0 —

Į Melbourną nevažiuojame todėl, kad, neturėdami sporto klubo ir negaudami jokios paramos, negalime pajudėti dėl lėšų stokos. O tokios iškylos kaštuoja. Jeigu "j" galėtų pasiūlyti išeitį, kaip reikalingo pinigėlio suorganizuoti, mes neatsisakysime Melbourne Canberros lietuvius atstovauti.

— 0 —

Čia patiekiu žaistų rungtynių rezultatus. Pirmas ratas, kuris buvo pradėtas 28.6.1954 ir baigtas 18.8.1954 atrodo atip:

Lietuviai — A.F.C.	29—41
Lietuviai — YMCA II	43—18
Lietuviai — RMCA I	45—29
Lietuviai RMC Staff	40—24
Lietuviai — RMC II	35—28
Lietuviai — "Snakes" ..	30—0
Lietuviai — YMCA I	28—22

Antras ratas pradėtas 23.8.1954 ir dar nebaigtas. Paskutinės rungtynės įvyko 27.9.1954.

Rezultatai:

Lietuviai — A.F.C.	37—23
Lietuviai — YMCA II	45—24
Lietuviai — RMC I	49—37
Lietuviai — RMC Staff ..	30—0
Lietuviai RMC II	33—27
Lietuviai — "Snakes"	37—14

Taigi, "senimas" dar gyvas.

Faustas Gružas (Gružauskas)

Redakcijos prierašas. Sutikdami, kad anos žinutės autorius gal ir nebuvo Canberros lietuvių sportinio gyvenimo kurse, bet jis atliko bent tiek, kad iškvietė F. Gružą parašyti įdomią informaciją apie sportą Canberroje. Matote, jeigu canberiškiai ir pasiskaito "Canberra Times" — kitų vietų lietuviai tikrai šito laikraščio negauna. "M.P." parašykite — tada visi žinosime. Džiugu, kad Canberros "senimas" narsiai kovoja krepšinio aikštėje ir tikrai gražių rezultatų pasiekta.

LIETUVIŲ REZISTENCIJOS BUV. POLIT. KALINIŲ KOMITETAS

lapkričio mėn. 6 d., šeštadienį, kviečia visus tautiečius

PAVASARIO VAKARAN — BALIUN,

kuris įvyks gražiai išpuoštoj MACCABIAN HALL, 146 Darlinghurst Rd., DARLINGHURST. Pradžia 7 v. vak. iki 1.30 val. nakties.

Baliaus programoj dainos, baletas ir lietuviška radijo valandėlė. Turtinga loterija, Gros gera šveicarų kapela. Šokių metu veiks spalvoti prožektoriai. Bufete karšti ir šalti užkandžiai su alučiu ir kt.

Bilietai: vyrams 12 šil., moterims 10 šil. Bilietus jau galima gauti pas šiuos asmenis: P. Sakalauskas, 137 Wilbur St., East Bankstown; J. Ramanauskas, Lot 3 Hillcrest Av., East Bankstown; sekmadieniais prieš ir po pamaldų pas P. Sakalauską Camperdowne. Užsakant stalą žymėti kiek žmonių. Paštu užsisakant siųsti P. Sakalausko adresu atitinkamos vertės "Postal Note", pridedant 3½ peno pašto ženklą.

Pelnas skiriamas Lietuvos laisvinimo kovai.

LRBPK Komitetas. . .

PRENUMERUOKITE MŪSŲ PASTOGĘ.

Printed by Mintis Pty. Ltd., Fredbert St., Leichhardt, Sydney, Telef.: WB 1758, for the publisher Vytautas Simniškis, as President of the Australian — Lithuanian Community — 19 Carrington St., Balmain, Sydney, N.S.W. Telef.: WB 2000.

DĖMESIO DĖMESIO

Prašom įsidėmėti mūsų naują adresą pasikeitusį nuo liepos 19 d.

Europietis specialistas optikas

Pritaiko Jūsų akims ir parduoda visų rūšių akinius.

Darbo valandos kasdien 9-18 val., šeštad. 9-13 val.

OPTO

Optical Service

9th Floor, 109 Swanston St., Melb. C.I. Telef. Centr. 1819

Priešais Melbourno Town Hall.

UŽSIPRENUMERUOJANT "MŪSŲ PASTOGĘ" IR SIUNČIANT PRENUMERATOS PINIGUS AR AUKĄ LAIKRAŠČIUI, ADRESUOTI: "MŪSŲ PASTOGĖ" BOX 4558, G.P.O., SYDNEY, N.S.W.